

Стулта и Пуера („Взаимност”)*

Фредерик Бастиа**

В своите „Икономически софизми” Фредерик Бастиа разказва следната басня:

Имало едно време, независимо къде, два града – Стулта и Пуера. Хората от двата града вложили много пари и усилия, за да построят път, който да ги свързва. Веднъж завършен, Стулта си казала „*Ех тази Пуера, залива ни всекидневно със своите продукти. Трябва да направим нещо и то веднага.*” И ето, че скоро Стулта създаде специални отряди, чиято единствена функция била да поставят препятствия пред трафика, идващ от Пуера. Не минало много време и Пуера също организираща подобни отряди.

Много години по-късно, когато науката и съответно познанието за света се развило до нови висоти, Пуера проумяла, че поставянето на тези взаимни препятствия е във вреда и за двете страни. Тя изпратила дипломат до Стулта, който освен обичайната официална фразеология, споделил и следните мъдри думи: *„Първо построихме този път, а сега го препречваме. Това е абсурдно! По-добре да си бяхме оставили нещата, така както си бяха преди. Така нямаше да плащаме нито за пътя, нито за препречването му. В името на Пуера, аз не Ви предлагам да премахнем всички препятствия наведнъж – това би било дело съобразно принципа, а всички ние презираме принципите – предлагам Ви да отстраним само част от тези препятствия, при това, опитвайки се да балансираме справедливо съответните жертви в това отношение.”*

Така рече дипломата. Стулта поискала време за да обмисли предложението. Тя се консултирала дълго, като се обърнала към своите производители и фермери. Накрая, след няколко години, обявила, че прекратява преговорите.

Получавайки тази новина, жителите на Пуера свикали събрание. Един възрастен мъж (носи се слух, че е получавал тайно пари от Стулта) се изправил и казал: *„Препятствията, създадени от Стулта, са спънка пред възможността да и продаваме нашите стоки. Това е голяма беда. Препятствията, създадени от самите нас, са спънка пред възможността да закупуваме стоки от нея. Това също я голяма беда. Ние нищо не можем да направим по първия въпрос, но не така стоят нещата при втория въпрос. Нека се отървем поне от тази беда, след като не можем и от двете. Нека премахнем нашите препятствия, без да изискваме същото от Стулта. Един ден, без съмнение, Стулта ще прозре кое наистина е в неин интерес и кое не е.”*

Втори съветник, практичен делови мъж, неопетнен от принципи и стъпвайки върху многоуважавания опит на неговите праотци, отговорил: *„Не слушайте този мечтател, този теоретик, този иноватор, този утопист, този икономист, този стултофил. Всички сме загубени, ако препятствията на пътя между Стулта и Пуера не са по-равно и не са перфектно балансирани. Ще бъде много по-трудно да отидеш отколкото да се върнеш, да изнасяш отколкото да внасяш. Ще се поставим, по отношение на Стулта, в същото по-ниско положение в което Льо Авър, Нант, Бордо, Лисабон, Лондон, Хамбург и Ню Орлиънс се намират по отношение на градовете разположени в горната част на Сена, Лоара, Гарона, Тахо, Темза, Елба и Мисисипи, тъй като е по-трудно да се движим срещу течението, отколкото по самото течение.”*

Глас: *„Градовете в устието на тези реки са просперирали повече отколкото тези в горната част на реката.”*

„Това е невъзможно.”

Същия глас: *„Но е факт.”*

„Много добре, тогава всички те са просперирали срещу правилата.”

Тази решителни аргументи убедили събранието. Ораторът последвал своята победа, говорейки за националната независимост, националната чест, националното достойнство, местната индустрия, наводняването с чужди стоки, лептата плащана на чужденците и убийствената конкуренция. Казано накратко, неговата позиция да се запазят всички препятствия била напълно възприета.

Ако вие сте любопитни по тези въпроси, пише Бастиа, мога да ви заведа в определена страна, където ще видите с очите си хора, поддържащи пътища и такива, поставящи препятствия да работят рамо до рамо, по силата на закони, приети от един и същ законодателен орган и на гърба на едни и същи данъкоплатци. Докато едните почистват пътя, другите се грижат за препятствията.

** Stulta u Puera на английски. Произлизат от латинските думи „глупав“ и „наивен“.*

*** Клод Фредерик Бастиа (1801 - 1850) е либерален френски политикономист. Според него съществува естествена обществена хармония, която се появява от свободната размяна между свободните хора. . Преводът е на Петър Ганев, ИПИ*